

Revisionsutskottet

Statens revisionsverks årsberättelse om sin verksamhet till 2015 års riksdag

INLEDNING

Remiss

Statens revisionsverks årsberättelse om sin verksamhet till 2015 års riksdag (B 18/2015 rd): Ärendet har remitterats till revisionsutskottet för betänkande.

Verksamhetsberättelsen från Statens revisionsverk grundar sig på verkets effektivitetsrevisioner, redovisningsrevisioner, laglighetsgranskningar och granskningar av finanspolitiken samt på verkets expertverksamhet. Berättelsen presenterar de viktigaste resultaten av de revisioner som blev klara före utgången av augusti 2015 och av de redovisningsrevisioner som hänför sig till finansåret 2014. Statens revisionsverk rapporterar årligen de viktigaste resultaten av granskningen och övervakningen av finanspolitiken till riksdagen i den särskilda berättelsen om övervakningen av finanspolitiken och i valperiodsrapporter som lämnas i mitten och slutet av valperioden. Den senaste rapporten om granskningen av finanspolitiken (B 17/2015 rd) lämnades till riksdagen i september 2015 och revisionsutskottet blev klart med sitt betänkande i november 2015 (ReUB 6/2015 rd). Årsberättelsen från revisionsverket innehåller ett inlägg av generaldirektören: Vi ska lita på förnyelse och framgång. Generaldirektören behandlar förutsättningarna för att Finland ska få kontroll över sina offentliga finanser. Det behövs operativa och strukturella reformer i vårt samhälle och vår offentliga förvaltning. I en bilaga ingår revisionsverkets riskanalys av statsfinanserna och samhällsekonomin 2015.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ledande effektivitetsrevisor Sari Hanhinen, Statens revisionsverk
- direktör för effektivitetsrevisionen Jarmo Soukainen, Statens revisionsverk
- revisionsdirektör Väinö Viherkoski, Statens revisionsverk
- biträdande controller vid statsrådet Pasi Ovaska, finansministeriet.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Statens revisionsverk.

Betänkande ReUB 7/2015 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Årsberättelsen går särskilt in på förvaltningens förmåga att nyttiggöra IKT för att höja produktiviteten. Förvaltningens verkställighetsförmåga bedöms utifrån hur väl beslut har förberetts, hur verkställigheten har följts upp och hur bra målen har uppfyllts. Det huvudsakliga budskapet är att förmågan att verkställa beslut och beredskapen att satsa på förnyelse behöver stärkas systematiskt. Då krävs det bland annat målprioriteringar och ledarskapsutveckling. Verkställighetsförmågan försämrats av att de eftersträfvade åtgärderna är alltför många, framhåller revisionsverket. För att verkställighetsförmågan ska förbättras är det av stor vikt hur man vill nå upp till målbilden och försäkra sig om att framstegen följs upp och utvärderas.

Finanskontrollerfunktionen instämmer i revisionsverkets synpunkter och framhåller att beslut bör bygga på ett så omfattande och öppet faktaunderlag som möjligt. Kvaliteten på lagberedningen och kvalitetsförbättrande åtgärder spelar en väsentlig roll för verkställighetsförmågan. Det är en stor uppgift att göra konsekvensbedömningar av strukturpolitiska åtgärder eftersom effekterna kommer fram långt senare och vanligen är indirekta, framhåller finanskontrollerfunktionen. Följaktligen är det svårt att bedöma orsak och verkan.

Redan länge har målet varit att förbättra produktiviteten genom digitalisering. Revisionsverket påpekar emellertid att resultaten inte har levt upp till målen och varit mer anspråkslösa än förväntat. I efterskott har det inte alltid ens gått att kontrollera vad målen för utvecklingsåtgärderna och förväntningarna på kostnader och kostnads- och produktivitetsvinster har baserat sig på. Ofta har statens åtgärder för att utveckla elektroniska tjänster och informationssystem varit som isolerade öar och utvecklingsarbetet alltför teknikfixerat. För att produktivetsmålen ska nås måste staten satsa på målmedvetet ledarskap och aktiv vägledning, menar revisionsverket. När nya elektroniska tjänster och informationssystem tas fram gäller det också att se över processer och tillvägagångssätt och revidera lagstiftningen.

Också revisionsutskottet behandlade nyligen informationssystemen i den offentliga sektorn i sitt betänkande om regeringens årsberättelse (ReUB 5/2015 rd). Utskottet framhöll följande: "Det krävs bred kompetens och målmedvetet ledarskap för att regeringens, förvaltningens och ämbetsverkens ICT-projekt ska ge resultat och kunna nyttiggöras". Vidare underströk utskottet att det har "den uppfattningen att digitaliseringen erbjuder stora möjligheter till strukturella och funktionella reformer och produktivetsförbättringar inom offentlig sektor, men också i hela samhället i övrigt. I dagens läge utnyttjar förvaltningen inte på långt när eller fullt ut alla möjligheter som digitaliseringen erbjuder". Dessutom förutsatte utskottet att rapporteringen om produktivetsvinster och projektresultat förbättras. Utöver kompetens- och ledarskapsfrågan lyfte utskottet fram bland annat problemen med identifiering av användare och med identifieringstjänster. Ända sedan 2008 har man försökt lösa problemen på många olika sätt, men med ganska kläna och otillräckliga resultat. Enligt regeringen löser inte den lagändring som träder i kraft den 1 januari 2016 problemen med certifikatverksamheten, men den klarlägger läget och gör det möjligt att ta fram koncept för statsförvaltningens certifikatverksamhet som är i samstämmighet med marknaden.

Integrationen i samhället lyfts fram som ett viktigt tema i årsberättelsen. Enligt revisionsverket är det allt fler som riskerar att hamna i fattigdom och bli socialt utslagna i vårt land. Ungefär en kvarts miljon finländare är helt beroende av sociala grundtrygghetsförmåner. Risken för utslag-

Betänkande ReUB 7/2015 rd

ning är särskilt stor bland arbetslösa ungdomar och en del invandrare. Arbetslösheten bland invandrare är tre gånger så stor som bland hela befolkningen, påpekar revisionsverket. Men skillnaderna mellan olika grupper av invandrare är betydande. Utslagningsrisken kan minska genom effektiva sysselsättnings- och integrationsåtgärder, påpekar verket. När personliga tjänster ersätts med elektroniska tjänster, ska man se till att framför allt de som löper en större risk för utslagning får de tjänster de behöver. Särskilt unga och invandrare behöver personliga tjänster, understryker revisionsverket.

Utslagningsrisken bland invandrare avrapporteras i revisionsberättelserna Integration inom social- och hälsovården (3/2014) och Invandrarelever och den grundläggande utbildningens resultat (12/2015). Revisionsberättelserna Elektroniska arbetskraftstjänster (8/2015) och Samarbete inom studiehandledning och karriärhandledning (5/2015) går närmare in på utslagningsrisken bland unga. Granskningarna baserar sig också på en hel del dokumentation av utslagningsrisken bland unga och invandrare.

Revisionsverket noterade bland annat att vår samhällsservice i viss mån har lärt sig serva personer med invandrabakgrund. Verket nämner rådgivningsbyråerna som ett gott exempel och säger att invandrarfamiljer gärna anlitar byråerna.

Det faktum att elever med invandrabakgrund har sämre skolframgång kan enligt revisionsverket förklaras bland annat med att de har sämre socioekonomisk ställning än befolkningen i stort och att eleverna pratar ett främmande språk hemma. En annan viktig förklarande faktor är att elever med invandrabakgrund i Finland ofta går i en lägre årskurs än sin åldersklass. Också med standardiserade bakgrundsfaktorer är skillnaderna i kunskapsnivå fortfarande större i Finland än i de flesta andra europeiska länder. Särskilt invandrarelever i andra generationen har sämre kunskaper än den övriga befolkningen också när den socioekonomiska bakgrunden beaktas.

Revisionsutskottet kommer att ta frågor kring invandring och integration i sitt arbetsprogram för valperioden. I det fortsatta arbetet kommer utskottet att utnyttja bland annat revisionsverkets och ministeriernas tidigare arbete på området.

Beträffande redovisningsrevisionen framhåller revisionsverket att läget är detsamma som året innan beträffande budgeten och hur de viktigaste regelverken om budgeten har iakttagits. Elva bokföringsenheter fick ett negativt ställningstagande till lagenligheten och ställningstagandena gällde sammanlagt 30 frågor. Revisionsutskottet noterar att det förekommit förfaranden som strider mot budgeten och de viktigaste budgetregelverken och framhåller att förfarandena samtidigt strider mot grundlagens bestämmelser om statsfinanserna.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Revisionsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av berättelse B 18/2015 rd.

Betänkande ReUB 7/2015 rd

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av berättelsen.

Helsingfors 2.12.2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Eero Heinäluoma sd
vice ordförande Olavi Ala-Nissilä cent
medlem Maarit Feldt-Ranta sd
medlem Arja Juvonen saf
medlem Eero Lehti saml
medlem Mika Raatikainen saf
medlem Päivi Räsänen kd
medlem Tapani Tölli cent.

Sekreterare var

utskottsråd Nora Grönholm
utskottsråd Matti Salminen.